

Dr. Bán Erika¹ – Dr. Simon Szilvia²

Az állami számvevőszék ellenőrzései hasznosulásának nehézségei az önkormányzatoknál II.

ÖSSZEFOGLALÁS

Az Állami Számvevőszék az Országgyűlés legfőbb pénzügyi és gazdasági ellenőrző szerve, amely az ellenőri megállapításai és javaslatai által értékteremtő módon segíti a közvagyon és közpénzek szabályszerű, gazdaságos és eredményes felhasználását. Alapvetően szekunder kutatással és esettanulmány módszerével mutatjuk be a számvevőszéki ellenőrzési javaslatok hasznosulását önkormányzati ellenőrzési fókusszal, az utóellenőrzések tapasztalatait feldolgozva. A feltárt hibák, hiányosságok felszámolására készített intézkedési tervek kutatásunk alapján nem minden esetben kerülnek ténylegesen és megfelelően végrehajtásra.

Tanulmányunk fontos következtetése, hogy az ellenőrzési tevékenységhez tartozó erőforrás áldozat a közjó és a társadalom érdekében alapvetően csak az ellenőrzöttek aktív együttműködésével hasznosulhat, amely esetenként sérül. Az utóellenőrzési tapasztalatok alátámasztják az önkormányzati alrendszer rendszeres monitoring tevékenységének szükségességét. Javasolt az önkormányzati belső ellenőrzés és az átfogó számvevőszéki ellenőrzés szinkronjának megteremtése.

Kulcsszavak: ellenőrzés, hasznosulás, Állami Számvevőszék

Jel kód: H83, M48

BEVEZETÉS

Tanulmányunk első részében bizonyítottuk, hogy a magyar legfőbb ellenőrző intézmény európai viszonylatban mérve is széles hatókörrel rendelkezik. Szakirodalmfeldolgozással bemutattuk a magyar számvevőszéki ellenőrzés jogszabályi kereteit, jellemzőit, jelentőségét. Arra a következtetésre jutottunk, hogy az Állami Számvevőszék (a továbbiakban ÁSZ) ellenőrzései hasznosulásnak több módozata van, a társadalmi értékteremtés, a számvevőszéki tevékenységben való hasznosítás, illetve a tanulmányunkban az ellenőrzöttek szintjén történő hasznosulást tekintjük át részletesebben, méghozzá az önkormányzatok ellenőrzésére vonatkozóan. Az önkormányzatoknál végzett ellenőrzések tapasztalata szerint ugyanis a belső kontrollrendszer kialakításának és működtetésének hiányosságai miatt a közpénzfelhasználás szabályossága nem volt biztosított, nem segítette elő a szabálykövető működést és gazdálkodást. Tanulmányunk második részében az önkormányzati gazdálkodás ja-

vítását célzó intézkedési tervhez kötött utóvizsgálatokat vesszük nagyító alá. A következő kutatási kérdésre kerestük a választ: az utóvizsgálatok tapasztalatai alapján megtörténtek-e a szükséges intézkedések végrehajtása az önkormányzatoknál? Hogyan segíthetné az ellenőrzött az ÁSZ megállapítások hasznosulását?

KUTATÁSMÓDSZERTAN

A rendelkezésre álló számvevőszéki jelentéseket szűrtük két körben, hogy találjunk a kutatási célnak megfelelő adatokat, melyek relevánsak a felmerült kérdés megválaszolásának szempontjából. Számunkra a nyilvános ÁSZ jelentések, mint külső adatbázisok korlátlanul elérhetőek, azok hitelessége megkérdőjelezhetetlen, hiszen az ÁSZ számvevői készítik, rendszerezik, dolgozzák fel és teszik közzé saját online felületükön. Az így elért jelentések megbízhatóak, pontosak, egyértelműen beazonosíthatóak, hogy mikor készültek, mely időszakra vonatkoznak, és eredetileg milyen ellenőrzési témában és céllal készítették azokat.

„Dokumentumelemzés több célból is végezhető, elősegítheti a kutatás tájékoztató fázisában a hipotézisek felállítását, de alkalmas a kutatás fő szakaszában különböző adatok gyűjtésére, elemzésére, valamint a következtetések levonására. Alkalmazható önálló módszerként, de összekapcsolható más kutatási módszerrel is, mint például kísérlet, kérdőíves lekérdezés, megfigyelés vagy esettanulmány.” (Boncz, 2015, p.40)

Az ÁSZ nyilvánossá tett dokumentumai az elszámoltathatóságot, az átláthatóságot szolgálják, s emellett az állami vagyonnal való gazdálkodás és a közpénzek felhasználására vonatkozó kutatásokat is jól szolgálják, tehát a kutathatóság feltételei adottak, amely további kutatást generál valamely önkormányzatra vonatkozó nyilvános adatokkal, tehát az adatvédelmi okokból szükségtelen az anonimitás biztosítása. A dokumentumelemzés, mint adatgyűjtési módszer a kvalitatív módszerek közé tartozik, mi is ezt a megközelítést alkalmaztuk.

A kutatásunkat 2023. tavaszán végeztük el, kiindulásként az Állami Számvevőszék jelentéseit felsorakoztató archívumból, de a lehető legnagyobb időszereúséget biztosítva nagy idősorra terjesztettük ki a dokumentális vizsgálatunkat, 2010-2022. évek között, (2022. évre vonatkozó vizsgálatok mindegyike még nem került feldolgozásra és közzétételre, így a 2022. év jelentéseit júliusig bezárólag követhettük) közel 13 évre vonatkozóan. Ebben az idősorban 2.343 ellenőrzési jelentés készült különböző témákban, ahogyan az 1. táblázatról is leolvasható. Az egyes vizsgált évek ellenőrzési jelentéseit tovább szűkítettük

1 Főiskolai docens, Budapesti Gazdasági Egyetem Pénzügyi és Számviteli Kar Számvitel Tanszék, a Menedzsment és Controlling Egyesület (MCE) elnökségi tagja

2 Főiskolai docens., a Budapesti Gazdasági Egyetem Pénzügyi és Számviteli Kar Számvitel Tanszék, IFRS minősítésű bejegyzett könyvvizsgáló

azokra az esetekre, amelyek korábbi, elsődleges ellenőrzést követő utóellenőrzésekről szólnak. Utóvizsgálat azokban az esetekben készül, ahol jelentős téma vizsgálata történt, és jellemzően súlyosabb eltéréseket tapasztaltak a számvevők, amely hibák, hiányosságok javításának tényleges elvégzését utóellenőrzés keretében kéri számon, utólagosan és erősen koncentráltan. Látható szintén az 1. táblázatból, hogy a 2.343 elsődleges vizsgálathoz összességében 253 utóellenőrzés kötődött. Az utóellenőrzés igen nagy valószínűséggel azt jelenti, hogy az Állami Számvevőszék korábbi vizsgálata során jelentősebb hiányosságokat, hibákat tártak fel, javaslatokkal éltek azok kijavítására, ezek értékteremtő javaslatok, jobb, szabálykövetőbb, hatékonyabb munkavégzésre, a rend helyreállítására – s hogy azok megtörténtek-e, vagyis hasznosították-e (időben és megfelelő minőségben) a tapasztalatokat, azt az utóellenőrzés eredménye fogja mutatni számunkra. Tehát belátható, hogy a vizsgálati cél betöltését és a vizsgálati kérdések megválaszolását leginkább az szolgálja, ha a vizsgálat fókuszában az utóellenőrzések állnak.

Az összes jelentéshez képest az utóellenőrzések aránya közel 11%-os. Ez nem jelenti azt teljes bizonyossággal, hogy más esetekben ne lett volna szükség utóellenőrzésre, az ellenőrzések lebonyolítását az aktuális ellenőrzések végrehajtásának erőforrás hiánya is akadályozhatja. Ugyanakkor azt sem állíthatjuk, hogy több utóellenőrzésre lett volna szükség, hiszen ahhoz mind a 2.343 ellenőrzési jelentés teljes, alapos megismerésére lett volna szükség (akár többszáz ezer oldal iratanyaggal). A 253 utóellenőrzésből 174 kapcsolódott különböző önkormányzati témához.

Az utóellenőrzések száma 2018. évben volt a legmagasabb, így erre az évre szűkítettük tovább a vizsgálati fókuszot. 2018-ban 62 utóellenőrzés 87%-a, vagyis 54 eset volt önkormányzati témájú. Ezek közül véletlenszerű mintavétellel kiválasztottunk 5 jelentést, majd próbavizsgálatot hajtottunk végre, hogy ezek közül

1. táblázat: Az ÁSZ ellenőrzési jelentések nagy idősoros vizsgálata (2010-2022)

Év	Összes jelentés az évben	Utóellenőrzés az évben
2010.	40	0
2011.	83	0
2012.	111	0
2013.	170	1
2014.	254	3
2015.	222	25
2016.	260	54
2017.	251	60
2018.	324	62
2019.	256	31
2020.	217	14
2021.	121	2
2022.	34	1
Σ	2343	253

Forrás: saját szerkesztés 2023.04.29-i állapot szerint (<https://www.asz.hu/jelentesek-archivum>)

melyikhez kapcsolódó önkormányzati dokumentumok tárhatók fel leginkább érdemben, külső értékelőként. Így esett a választásunk a 18032 sorszámú Csákvár Város Önkormányzata pénzügyi gazdálkodási helyzete értékelésének és gazdálkodása szabályosságának utóellenőrzése 2018. című jelentésre.

A HELYI ÖNKORMÁNYZATOK

1990. augusztus 3-án a szabadon választott Magyar Országgyűlés 281 igen, 3 nem, és egy tartózkodó szavazattal elfogadta a helyi önkormányzatokról szóló LXV. törvényt.

Minden helyi önkormányzatot, mint nemzeti vagyont kezelő, azzal gazdálkodó tulajdonost megilletnek tulajdonosi jogok, és terhelik a tulajdonnal járó kötelezettségek. A tulajdonosi jogkör gyakorló a képviselő-testület. Az önkormányzatok, és az általuk alapított gazdálkodó szervezetek kötelesek a rájuk bízott nemzeti vagyonnal felelősen, törvényesen, célszerűen és eredményesen gazdálkodni. (Ez a két jogszabályhely megalapozza az önkormányzatok számon kérhetőségét a gazdálkodásuk körében: 2011. évi CLXXXIX. Törvény Magyarország helyi önkormányzatairól 107§; Magyarország Alaptörvénye 38.cikk (5) bekezdés)

A helyi államigazgatást és helyi adóhatóságot megtestesítő önkormányzat tevékenysége kiemelt jelentőséggel bír az ott élő lakosság és az ott tevékenykedő vállalkozások, továbbá a közintézmények, összességében a társadalom számára. Alkalmazniuk kell az önkormányzati előírásokat, követelményeket (rendeletet, határozatot), amely megjelenik az önkormányzatok követelményrendszerének hierarchiájában is. „A vállalatok eredményességét befolyásoló tényező a helyi adók kivetése. A kötelező és vállalt feladatok révén az önkormányzat a legszorosabb vállalkozási környezetet nyújtja, annak minden kényelmével vagy esetleges „nyűgével” együtt. Az infrastruktúra, a közbiztonság, a település fejlettsége megjelenhet a vállalkozás belső ellenőrzésében is, mint azt segítő vagy nehezítő körülmény. A helyi jogalkotás és az EU-val való kapcsolattartás a támogatási pályázatokon való szereplés szempontjából fontos lehet.” (Bán, 2019, p.102)

A helyi önkormányzatok a helyi közügyek demokratikus intézését biztosítják, részei az állami szervezetrendszernek, az Alaptörvény rendelkezésének megfelelően az Országgyűlés sarkalatos törvényként fogadta el a 2011. évi CLXXXIX. törvényt Magyarország helyi önkormányzatairól, amely a rendszer stabilitását szolgálja. A helyi önkormányzati feladatokat és hatásköröket a polgármester által vezetett helyi képviselő-testület gyakorolja, a törvény által előírt fontosabb feladatai a következők:

- helyi rendeletet alkot;
- önkormányzati határozatot hoz;
- önállóan igazgat;
- meghatározza szervezeti és működési rendjét;
- gyakorolja az önkormányzati tulajdon (köztulajdon) tekintetében a tulajdonost megillető jogokat;
- saját költségvetése alapján önállóan gazdálkodik;
- vagyonával és bevételeivel kötelező feladatai ellátásának veszélyeztetése nélkül vállalkozást folytathat;
- dönt a helyi adók fajtájáról és mértékéről;
- önkormányzati jelképeket alkothat, helyi kitüntetések (például díszpolgár) és elismerő címeket alapíthat;
- törvényben meghatározott további feladat- és hatásköröket gyakorol.

A helyi önkormányzati szervek elsősorban a gyakran előforduló államigazgatási hatósági ügyek (pl. szociális segélyezés)

intézésében, illetve a honvédelmi, polgári védelmi, katasztrófa-elhárítási feladatok ellátásában játszanak jelentős szerepet. Az államigazgatási feladatok ellátásához szükséges a költségvetési támogatás, hiszen nem saját feladatellátásról van szó. Rendkívül sok és szerteágazó jogszabályi kötelezettség alapján ellátandó feladata van egy városi vagy települési önkormányzatnak, amelynek megszervezése és finanszírozása alapos gazdálkodás és szervezéstudományokban való jártasságot feltételez. A kötelező feladatok ellátását nem veszélyeztető további feladatok felvállalásáról kizárólag a képviselő-testület vagy a választópolgárok közössége helyi népszavazással dönthet, továbbá csak azon közügyek ellátását lehet fakultatív módon vállalni, melyeket a jogszabály nem utal valamely szerv kizárólagos hatáskörébe (pl. pénzügyi tevékenység).

Az országos és a helyi közügyek a legtöbbször átszövik egymást, így az önkormányzati és az állami feladatok is összekapcsolódnak, szükségszerűen együttműködnek az önkormányzati szervek az Országgyűléssel, amely szabályozási tevékenysége tartalmilag arra irányul, hogy a helyi önkormányzás gyakorlása nem eredményezheti az országos közügyektől való elszakadást és függetlenséget. A köztársasági elnök a demokratikus kiegyensúlyozó, ellenőrző hatalmi szerepében hatáskörének gyakorlásával érdemben befolyásolhatja a helyi önkormányzatok működését. Önkormányzati feladat- és hatásköröket Kormány nem állapíthat meg, viszont az Országgyűlés elé többnyire a Kormány terjeszti elő a törvényjavaslatokat, így az önkormányzatokat érintőket is, kezdeményezi azok módosítását, szervezi a törvények végrehajtását. A Kormány helyi önkormányzatokért felelős tagja a belügyminiszter. A Miniszterelnökséget vezető miniszter a helyi önkormányzatok törvényességi felügyeletéért felelős tagja. Az önkormányzat és szervei törvényességi felügyeletét a Kormány által kijelölt fővárosi és vármegyei kormányhivatal látja el. Amennyiben a kormányhivatal az Állami Számvevőszék vizsgálatának kezdeményezéséről dönt, egyúttal tájékoztatja a helyi önkormányzatot, hogy a gazdálkodásával összefüggésben problémát észlelt.

Az önkormányzatokra vonatkozó ellenőrzések az államháztartási kontrollokon keresztül

Az államháztartási kontrollrendszer 2011. január 1-jét követően külső ellenőrzésből, kormányzati ellenőrzésből és a költségvetési szervek szintjén megvalósuló államháztartási belső kontrollrendszerekből épül fel. Az önkormányzatokra vonatkozó ellenőrzések az államháztartási kontrollokon keresztül valósul meg. Előtérbe került a személyi, vezetői elszámoltathatóság és felelősség kérdése, beleértve a büntetőjogi felelősséget is (Domokos, 2011). A költségvetési szervek vezetőinek évről évre nyilatkozatban számot kell adniuk a kontrollrendszerek megfelelő működéséről. Az államháztartásról szóló törvény alapján a belső kontrollrendszer létrehozásáért, működtetéséért és fejlesztéséért a költségvetési szerv vezetője felelős az államháztartásért felelős miniszter által közzétett módszertani útmutatók figyelembevételével.

Az államháztartási kontrollok célja az államháztartás pénzeszközeivel, és a nemzeti vagyonnal történő szabályszerű, gazdaságos, hatékony és eredményes gazdálkodás biztosítása. Az államháztartási kontrollok elemei:

- külső (törvényhozói) ellenőrzés, amelyet az Állami Számvevőszék (ÁSZ) lát el,

- az ÁSZ-on kívül külső ellenőrzést láthat még el az Európai Számvevőszék, az Európai Bizottság ellenőrzéssel megbízott szervei, és a széleskörű nyilvánosság,
- Kormányhivatal és szakigazgatási szervei,
- az államháztartás kormányzati szintű ellenőrzése a Kormányzati Ellenőrzési Hivatal (KEHI),
- az európai támogatásokat ellenőrző szerv (Európai Támogatásokat Auditáló Főigazgatóság (EUTAF) és uniós támogatások közreműködő szervezetei, irányító hatóságai,
- a Magyar Államkincstár,
- a Nemzeti Adó- és Vámhivatal,
- az államháztartás belső kontrollrendszere, amely a költségvetési szervek belső kontrollrendszere – beleértve a belső ellenőrzést – keretében valósul meg (Domokos, 2017).

Az önkormányzatok ellenőrzésére vonatkozó rendelkezéseket az önkormányzati törvény is tartalmaz. Előírja, hogy a jegyző köteles belső kontrollrendszert működtetni, amely biztosítja a helyi önkormányzat rendelkezésére álló források szabályszerű, gazdaságos, hatékony és eredményes felhasználását. A jegyző köteles gondoskodni – a belső kontrollrendszeren belül – a belső ellenőrzés működtetéséről az államháztartásért felelős miniszter által közzétett módszertani útmutatók és a nemzeti belső ellenőrzési standardok figyelembevételével. A helyi önkormányzat belső ellenőrzése keretében gondoskodni kell a felügyelt költségvetési szervek ellenőrzéséről is. A helyi önkormányzatra vonatkozó éves ellenőrzési tervet a képviselő-testület az előző év december 31-éig hagyja jóvá (2011. évi CLXXXIX. törvény 119§).

Az Állami Számvevőszék az önkormányzatok külső ellenőrzése során vizsgálja:

- az államháztartásból származó források felhasználását,
- az államháztartás körébe tartozó vagyon kezelését, a vagyonnal való gazdálkodást,
- az önkormányzati tulajdonban (résztulajdonban) lévő gazdálkodó szervezetek vagyongazdálkodását,
- a helyi önkormányzatok adóztatási és egyéb bevételszerző tevékenységét,
- értékeli az államháztartás számviteli rendjének betartását, az államháztartás belső kontrollrendszerének működését, az önkormányzatok gazdálkodásának jogszerűségét, célszerűségét.

Ideális esetben (szakirodalmi jó gyakorlatként) a külső ellenőrzések témaköreikhez kapcsolódik a belső ellenőrzés akár előzetesen, akár pedig utólagosan, mintegy utóellenőrzésként (Bán, 2019).

Az önkormányzati belső kontrollrendszer

A közszférában a közpénz, a közvagyon védelmét, az átláthatóságot és az elszámoltathatóságot biztosítani kell, a felmerülő kockázatokat pedig kezelni (Menich-Jónás, 2018).

A költségvetési szerv vezetője nyilatkozatban köteles évente értékelni a költségvetési szerv belső kontrollrendszerének minőségét. A költségvetési szervek vezetői és gazdasági vezetői két évente továbbképzésre kötelezettek belső kontrollrendszer témakörben. Ezt a megoldást, mint jó gyakorlatot más szervezetek vezetőinek is feltétlenül javasoljuk (Domokos, 2017).

Az Európai Unió joganyaga nem tartalmaz szabályozást a helyi önkormányzatok szervezetével és működésével kapcsolatosan. Az egyes tagállamok önállóan rendelkeznek alkotmányos, közjogi berendezkedésükről és alakítják közigazgatásuk szerke-

zetét. Az önrendelkezés ellenére fontos kiemelni, hogy a környezetvédelem, az infrastruktúra és az energiahatékonyság terén vállalt legfőbb tagállami kötelezettségeink végrehajtásában az önkormányzatoknak jelentős szerepe van az ivóvízminőség-javítása, a szennyvízkezelés fejlesztése, a települési hulladék-gazdálkodással kapcsolatos fejlesztések, a levegő minőségének védelmével kapcsolatos előírások, a megújuló energiaforrások alkalmazása és energiahatékonysági fejlesztések kapcsán (Bóka–Gombos–Szegedi, 2019).

Az önkormányzat adóhatóságként is funkcionál. Az önkormányzati adóztatást érintően alapvetően négy törvény hatályos. Az adózás rendjéről szóló (2017. évi CL.), az adóigazgatási rendtartásról szóló (2017. évi CLI.) és az adóhatóság által foganatosítható végrehajtási eljárásokról szóló (2017. évi CLIII.) törvények egyszerűsítik az egyes eljárásokat és csökkentik a bürokráciát. Negyedik törvényi szintű szabályozás a helyi adókról szóló (1990. évi C.) törvény. Az adózás rendjéről szóló törvény az adóhatóságok között nevesíti az önkormányzati hatóságot, amelyet az önkormányzat jegyzője testesít meg. A fővárosi, vármegyei kormányhivatal, az önkormányzati adóhatóság felettes szerveként jár el. Az adóhatóságok törvényes működése felett az adópolitikáért felelős miniszter gyakorolja a felügyeleti jogot.

ESETTANULMÁNY

A kutatómódszertan részben ismertettük részletesen a kiválasztás szempontjait. Az eredeti, elsődleges jelentés az önkormányzatok pénzügyi gazdálkodási helyzete értékelésének és gazdálkodása szabályosságának ellenőrzéséről Csákvár vonatkozásában 2014. áprilisban készült el, száma 14071. Az ellenőrzött időszak 2010. január 1 – 2013. június 30 közötti volt. Megállapítást nyert, hogy Az Önkormányzat pénzügyi egyensúlyának helyreállítása az ellenőrzött időszakra vonatkozóan feltárt kockázatok alapján azonnali intézkedést igényelt. A részletes megállapítások ismertetése a kutatási anyag, a tanulmány szempontjából most irreleváns, de az érdeklődők jól tudják követni az ÁSZ jelentések között. (14071. Jelentés, 2014) Az ÁSZ jelentés a polgármesternek hét, a jegyzőnek tíz javaslatot tartalmazott, ennek alapján az önkormányzat az intézkedési tervében összesen 17 feladat végrehajtásáról rendelkezett, amelyből végül csak hatot hajtottak végre időben, ezt szemlélteti az 1. ábra.

„Az ellenőrzés társadalmi indoklottsága: Az Állami Számvevőszék stratégiájában célul tűzte ki a számvevőszéki munka hasz-

nosulásának javítását. Ezzel összhangban ellenőrzi, hogy az ellenőrzött szervezetek megvalósították-e a korábbi ellenőrzései által feltárt hibák, hiányosságok és szabálytalanságok megszüntetése céljából kialakított intézkedési terveikben foglaltakat. A rendszeres utóellenőrzések hozzájárulnak a szükséges intézkedések tényleges végrehajtásához, ezáltal a közpénzügyek rendezettségének javulásához, igazolják, hogy lezárult a következmények nélküli ellenőrzések időszaka. Az Állami Számvevőszék Csákvár Város Önkormányzata pénzügyi gazdálkodási helyzete értékelésének és gazdálkodása szabályosságának utóellenőrzése során megállapította, hogy az Önkormányzat az intézkedési tervében a szabályszerű gazdálkodás érdekében vállalt feladatok jelentős részét nem hajtotta végre. Ezáltal nem biztosította a mérleg szabályszerű összeállításának feltételeit.” (18032. Jelentés összegzése, 2018 p.5)

Az utóellenőrzés az Önkormányzat pénzügyi gazdálkodási helyzete értékelésének és gazdálkodása szabályosságának ellenőrzéséről készült 14071 számú ÁSZ jelentés intézkedést igénylő megállapításai, és javaslatai hasznosítására elfogadott intézkedési tervben foglalt feladatok 2014. április 30. és 2017. augusztus 22-e közötti végrehajtására irányult. Amennyiben jogszabályi változás vagy az önkormányzat belső működésében van változás, azt az ÁSZ figyelembe veszi, de egyébként a javasolt és intézkedési tervbe foglalt feladatok tényleges végrehajtását (annak időszerűségét, minőségét, megfelelőségét) utóellenőrzés keretében számonkérheti, ahogy ez történt a Csákvár Önkormányzat esetében is. Csákváron a 2014. évi Számvevőszéki ellenőrzés jelentésben az ellenőrzés során szabályszerűségi hibákat tártak fel, vázlatosan a következőket:

- nem volt szabályszerű a költségvetési rendelet
- nem volt megalapozott a költségvetési egyensúly
- a külföldi pénzügyi kimutatása szabálytalan volt
- automatikus inkasszó jogot engedélyeztek a hitelező banknak
- a szállítói analitikus nyilvántartást nem az államháztartási törvény előírásainak megfelelően állították össze
- a jegyző szabálytalanul döntött a behajthatatlan adótartozásokról

Csákvár nyilvános belső ellenőrzési terveit tekintettük át az ÁSZ jelentést követő években:

- 2014. évi belső ellenőrzési terv
 - szociális ellátások pénzügyi szabályszerűségi ellenőrzése
 - átadott pénzeszközök felhasználásával kapcsolatos dokumentáció, a bizonylati rend megtartása
- 2015. évi belső ellenőrzési terv
 - a Tersztyánszky Ödön Sportközpont működésének átfogó vizsgálata
 - az Önkormányzati Hivatalnál a pénzgazdálkodási bizonylati rend és okmányfegyelem ellenőrzése

1. ábra: Állami Számvevőszék 2018-as utóellenőrzésének jelentése

Forrás: saját szerkesztés www.asz.hu/jelentesek-archivum alapján

vőszék által végzett vizsgálat és intézkedési terv megvalósításához. Mindez annak dacára állapítható meg, hogy elfogadtak egy külső és belső ellenőrzések összhangjának megteremtését hirdető, több éves stratégiai ellenőrzési tervet. A tanulmány első részében, az ÁSZ elméleti háttéranyagának bemutatásakor kiemeltük, hogy ideális esetben (szakirodalmi jó gyakorlatként) a külső ellenőrzések témaköreikhez kapcsolódik a belső ellenőrzés akár előzetesen, akár pedig utólagosan, mintegy utóellenőrzésként!

A kutatás korlátjai: nem csak ott lehet probléma, ahol utóvizsgálatra volt kapacitása az ÁSZ-nak, tehát a vizsgálat részletesebbé is tehető, most leginkább a probléma felvetést, és ahhoz kapcsolódó igazolást láthattuk esettanulmányunkban.

KÖVETKEZTETÉSEK, JAVASLATOK

Az ÁSZ utóvizsgálatának következtetése szó szerint a következő: „Az Önkormányzat nem intézkedett a követelések és kötelezettségek jogszabályoknak megfelelő kimutatása érdekében, ezzel nem biztosította a mérleg szabályszerű összeállítását feltevéleit, ami kockázatot hordoz a mérleg valóságának biztosítása szempontjából. A nem végrehajtott feladatok indokolják a feltárt hiányosságok, szabálytalanságok tekintetében a munkajogi felelősség tisztázására irányuló eljárás megindítását és eredményének ismeretében a szükséges intézkedések megtételét.” (18032. Jelentés összegzése, 2018:16)

13 év ÁSZ jelentéséből az utóellenőrzésekre kerestünk rá, ezt szűkítettük az önkormányzati témájúakra, amelyekből az önkormányzat oldaláról is jól követhető esettanulmány szerinti lett a választásunk, önkényesen, azonban előre mutató módon, mert azt gondoljuk a kör egyáltalán nem kicsi, további önkormányzati példa felvonultatása volna lehetséges egy nagyobb, megismételt kutatásban. A cikk célja a figyelmet felhívni az ÁSZ ellenőrzés és a belső ellenőrzés összhangjára, de a példaként szereplő egy esetből átfogó következtetést nem lehet levonni. Ez jelen kutatásunk korlátja, vagyis érdemes volna a kutatás további esetekre való kiterjesztése, illetve az is érdekes irány, hogy a helyi önkormányzatok könyvvizsgálati kötelezettségének megszűnése mennyiben lehet hatással erre a helyzetre.

A vizsgált eset is bizonyítja, hogy a belső ellenőrzés nem kapcsolódik a külső ellenőrzés témaköreikhez. Az önkormányzatoknál fontos lenne a belső és a külső ellenőrzés, elsősorban a szakmaiságon alapuló belső ellenőrzés és az Állami Számvevőszék által megvalósított külső ellenőrzés témafeladatainak összhangja. Amennyiben egy önkormányzatnál átfogó vagy témajellelleggel számvevőszéki vizsgálatra kerül sor, egészen az intézkedési terv utolsó pontjának megvalósulásáig javaslatunk szerint kötelező lenne a belső ellenőrzés általi nyomon követés a feltárt hibák teljes kiküszöbölésének megvalósulása érdekében.

A következő *kutatási kérdésre* kerestük a választ: az utóvizsgálatok tapasztalatai alapján megtörténtek-e a szükséges intézkedések végrehajtása az önkormányzatoknál? Erre egyértelmű válaszuk a nem, az esettanulmányra vonatkozóan értelmezett eredményben, de jogos felvetésként bőven lehetnek még másutt is elmaradások. Hogyan segíthetné az ellenőrzött az ÁSZ megállapítások hasznosulását kérdésre a válaszuk egyértelműen az, hogy az önkormányzati belső ellenőrzés szakértését segítségül hívva.

IRODALMI FELDOLGOZÁS

- BÁN, E. (2019): Az ellenőrzés alapjai. Perfekt Kiadó Zrt., Budapest ISBN: 9789633948477.
- BÓKA, J. – GOMBOS, K. – SZEGEDI, L. (2019): Az Európai Unió Intézményrendszere. Dialóg Campus Kiadó, Budapest ISBN 9786156020772
- BONCZ, I. (ed) (2015): Kutatásmódszertani alapismeretek. Pécs: Pécsi Tudományegyetem. ISBN 978-963-642-826-6
- CSÁKVÁR Önkormányzat (2022): Gazdálkodási adatok [online] <https://www.csakvar.hu/kozerdeku-adatok/gazdasagi>
- DOMOKOS, L. (2011): Költségvetési fegyelem és átláthatóság a központi közigazgatásban és az önkormányzati szférában. In: Magyar Pénzügyi Almanach 2011-2012. Budapest: Tas-11 Kft, 2011. p. 36-39
- DOMOKOS, L. (2017): A jó kormányzás támogatása a számvevőszéki tevékenység megújításán keresztül 255 p. Nemzeti Községi Egyetem (NKE), Közigazgatás-tudományi Doktori Iskola, PhD értekezés
- MENICH-JÓNÁS, J. (2019): A kockázatelemzés növekvő szerepe az önkormányzatok belső ellenőrzésében. SZÁMVITEL ADÓ KÖNYVVIZSGÁLAT: SZAKMA 2019. 5. szám pp. 42-42. , 1 p. ISSN 1419-6956
- 14071 Jelentés, (2014): az önkormányzatok pénzügyi gazdálkodási helyzete értékelésének, és gazdálkodása szabályosságának ellenőrzéséről – Csákvár [online] <https://www.asz.hu/jelentesek-archivum>
- 18032 Jelentés, 2(018) Csákvár Város Önkormányzata pénzügyi gazdálkodási helyzete értékelésének és gazdálkodása szabályosságának utóellenőrzése 2018. [online] <https://www.asz.hu/jelentesek-archivum>
1990. évi C. A helyi adókról szóló törvény
1990. évi LXV. törvényt a helyi önkormányzatokról
2011. évi CLXXXIX. törvény Magyarország helyi önkormányzatairól
2017. évi CL. Az adózás rendjéről szóló törvény
2017. évi CLI. Az adóigazgatási rendtartásról szóló törvény
2017. évi CLIII. Az adóhatóság által foganatosítható végrehajtási eljárásokról szóló törvény